

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.5+339.9

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Ігор Грабинський

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Січових Стрільців, 19, м. Львів, Україна, 79000, тел. (032)-239-47-81,
e-mail: ihrabynsk@gmail.com*

Розглянуто розвиток в Україні наукових шкіл, які досліджують еколого-економічні проблеми. Основну увагу зосереджено на дослідженнях еколого-економічних проблем світового господарства науковцями Львівського університету. Проаналізовано результати проведених науково-дослідних робіт та захищених дисертацій.

Ключові слова: еколого-економічні проблеми, міжнародна торгівля, світове господарство, наукова школа.

Вступ. В українській економічній науці екологічні проблеми почали займати своє місце з кінця 1970-х років. В Україні почали формуватися наукові осередки у вивченні певних еколого-економічних проблем, на основі яких, з часом, сформувались три наукові школи: *сумська* – з методики оцінки збитків та ефективності природокористування (проф. О. Ф. Балацький, проф. Л. Г. Мельник), *одеська* – з регіональних економіко-екологічних проблем та проблем розвитку ринку (проф. Б. В. Буркинський) та *львівська* – школа екологічної економіки, фундатором якої є проф. Ю. Ю. Туниця.

Сьогодні львівську школу представляють 16 докторів та 38 кандидатів наук. Упродовж 1977-2012 рр. з базових економічних спеціальностей 08.00.01 – «економічна теорія та історія економічної думки» і 08.00.02 – «світове господарство і міжнародні економічні відносини» захистили докторські дисертації Ю. Ю. Туниця, М. З. Мальський, І. М. Грабинський, Т. Ю. Туниця, а кандидатські – Г. Я. Стеблій, М. З. Мальський, І. М. Грабинський, І. М. Шегинський, Т. Ю. Туниця, Л. А. Українець, І. В. Пінчук, Ю. Б. Федунь, М. А. Гнатишин, Д. І. Ходико та інші.

Теоретико-методологічні засади дослідження еколого-економічних проблем міжнародної торгівлі. Дослідження проблем ефективності міжнародної торгівлі країни є неповним, якщо залишити поза увагою аспект природокористування, оскільки вичерпання природних ресурсів сьогодні ставить під загрозу виробництво в майбутньому. Проблема еколого-економічної ефективності зовнішньої торгівлі у міжнародній економіці виникла у зв'язку із

суперечністю швидкого економічного зростання та збереження навколишнього середовища. Непомірне нарощування виробництва призводить до того, що не беруть до уваги ефективність використання природних ресурсів. Отож постає питання визначення еколого-економічних переваг країни у міжнародній торгівлі для подальшого формування найоптимальнішої структури зовнішньої торгівлі.

Важливою гіпотезою, яку розвинуто згаданими науковцями, була теза про те, що екологічна система не змінює речового потоку глобальної еколого-економічної системи, вона є замкнутою системою, тобто: (1) процес матеріального виробництва є процесом перетворення природних ресурсів у необхідні людям блага; (2) процес виробництва та споживання зрештою завершується перетворенням створених раніше благ у відходи; (3) у процесі матеріального виробництва формується специфічна група відходів, які не піддаються рециклінгу. Проте національні економіки пов'язані між собою експортом та імпортом матеріальних благ. Включення у модель зовнішньо-економічного чинника дало змогу розглядати національні еколого-економічні системи як відкриті системи.

Дослідження еколого-економічних проблем світового господарства, проведених у Львівському університеті, базуються на двох головних теоретичних засадах: (1) на теорії загальної економічної рівноваги та (2) на розгляді світового господарства як замкнутої еколого-економічної системи, а національної економіки – як відкритої еколого-економічної системи.

Функціональну техніко-економічну структуру еколого-економічної системи ми намагались показати у наших попередніх працях¹. Включення у модель зовнішньоекономічного чинника дало змогу розглядати національну еколого-економічну систему як відкриту систему (рис.1). Такий підхід сприяв появі низки гіпотез, які переросли у самостійні оригінальні концепції та теорії як у науково-дослідних роботах, так і у докторських та кандидатських дисертаціях.

Науково-дослідні роботи на еколого-економічну тематику, виконані на факультеті міжнародних відносин. Працівниками кафедри міжнародних економічних відносин було реалізовано три держбюджетні науково-дослідні проекти (науковий керівник – проф. І. М. Грабинський). Першим був проект – «Концепція сталого еколого-економічного розвитку України в умовах інтеграції до Європейського Союзу» (№ ДР 0102U003575). Його мета – розробка концепції та економічних інструментів забезпечення дотримання Україною стандартів сталого розвитку у процесі її інтеграції до Європейського Союзу.

Аналіз економічної та екологічної ефективності сучасних економічних систем базувався на ноосферно-екологічних концепціях економічного розвитку (Р. Клаузюса – С. Подолинського – В. Вернадського) національних держав зокрема і світу загалом, які є теоретичною основою для формування розуміння концепції сталого розвитку.

---

¹ Див.: Грабинський І. М. Еколого-економічна система України: порівняльний аналіз / Ігор Грабинський. – Львів: НТШ, 1997. – С.146; Грабинський І. М. Модель національної-еколого-економічної системи / Ігор Грабинський // Формування ринкової економіки в Україні : наук. зб. – Львів : Інтереко, 1999. – Вип. 5. – С. 366.

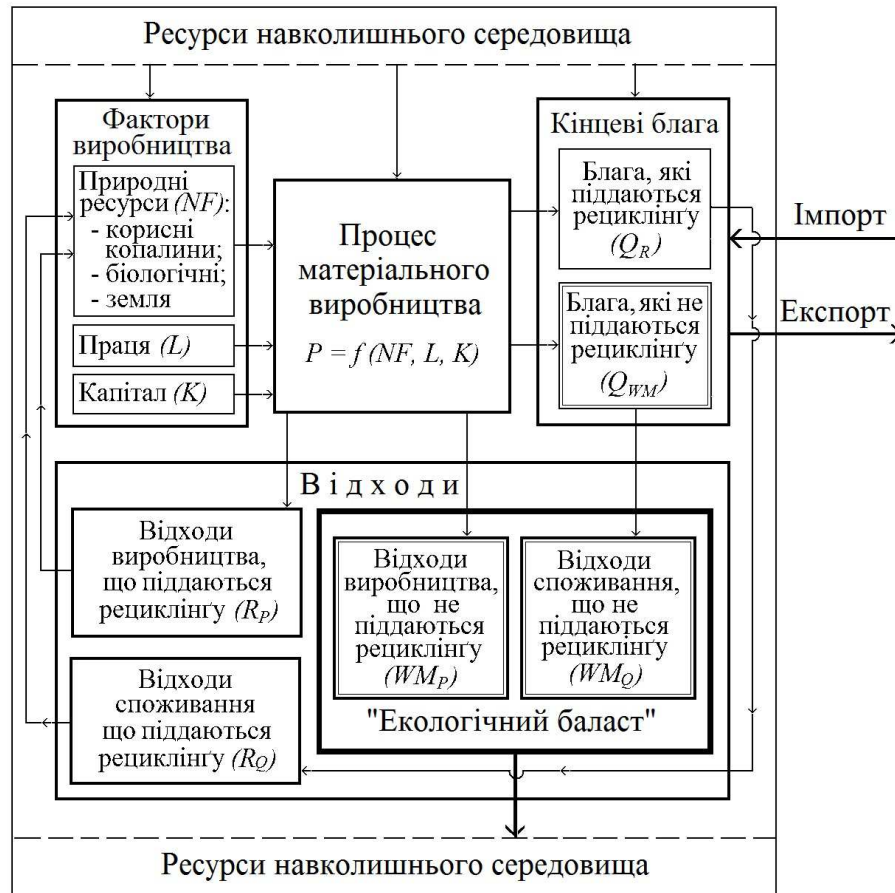

Рис. 1. Національна економіка як відкрита еколого-економічна система

При розробці концепції сталого еколого-економічного розвитку України в умовах інтеграції до ЄС було взято до уваги сучасні західні концепції та дослідження у цій сфері. Зокрема, ідеї сформульовані у доповіді Світової комісії з навколишнього середовища та розвитку «Наше спільне майбутнє» (доповідь Г. Брундтланд), документах Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро, матеріалах спільного проекту Львівського національного університету імені Івана Франка, Українського державного лісотехнічного університету, Гентського та Антверпенського університетів (Бельгія) щодо фундаментальних основ сталого розвитку.

Сформована концепція охоплювала наукові, економічні, освітні, етичні, інформаційні аспекти, враховувала досвід Європейського Союзу щодо пошуку адекватної моделі сталого еколого-економічного розвитку.

Основною гіпотезою, яку розвинуто у цьому проекті, була теза про те, що сучасні економічні теорії та концепції є неточними (або ж хибними), оскільки органічно не базуються на екологічних показниках, хоча без навколишнього

середовища економіка не існує (усе, що будь-коли було людьми створено – було взято з навколишнього середовища і, після використання, повернуто туди ж).

У результаті проведеного дослідження: виявлено та проаналізовано чинники, які протидіють сталому економічному розвитку; розроблено (на основі Декларації Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку) концепцію сталого еколого-економічного розвитку України відповідно до національних інтересів та стандартів Європейського Союзу; проаналізовано варіанти можливостей впливу на екологічні показники; виявлено наслідки кожного з варіантів на динаміку основних макроекономічних показників; розроблено показник сталого економічного зростання та методики його розрахунку; визначено оптимальне значення показника сталості економічного зростання та можливість його досягнення.

Другий проект – «Теоретичні основи виявлення еколого-економічної переваги у зовнішній торгівлі України» (№ ДР 0105U002223) – присвячено розробці концепції порівняльної еколого-економічної переваги у зовнішній торгівлі та створенні економічних інструментів задоволення національних інтересів і забезпечення дотримання Україною стандартів сталого розвитку у процесі інтеграції до Європейського Союзу. При розробці цього проекту теоретично обґрунтовано тезу про екологічні аспекти зовнішньої торгівлі, про те, що експорт матеріальних благ для національної економіки означає, що відходи виробництва залишаються у країні-виробнику, а відходи споживання експортуються. При імпорті матеріальних благ, навпаки, імпортується відходи споживання, а відходи виробництва залишаються у країні-виробнику. На основі аналізу екологічності виробництва та споживання протестовано основну гіпотезу – теорію порівняльних еколого-економічних переваг у зовнішній торгівлі. В результаті реалізації цього проекту протестовано методику визначення абсолютної та відносної еколого-економічної переваги держави у зовнішній торгівлі; розроблено показники абсолютної та відносної еколого-економічної переваги у зовнішній торгівлі; визначено оптимальну (з точки зору екологічної ефективності) структуру зовнішньої торгівлі держави та можливості її досягнення.

У процесі розвитку теорії порівняльної еколого-економічної переваги у зовнішній торгівлі та створення економічних інструментів забезпечення національних інтересів і забезпечення дотримання Україною стандартів сталого розвитку у процесі інтеграції до Європейського Союзу було взято до уваги вже існуючі концепції та дослідження цієї проблеми. Зокрема, ідеї щодо фундаментальних основ сталого розвитку, які були сформульовані у нашому попередньому дослідженні «Концепція сталого еколого-економічного розвитку України в умовах інтеграції до ЄС». Вихідною ідеєю цього дослідження стало використання теорії порівняльних переваг у зовнішній торгівлі Сміта-Рікардо та моделі зовнішньої торгівлі Гекшера-Оліна (теореми Гекшера-Оліна, теореми Столпера-Семюелсона, теореми Рибчинського і теореми про вирівнювання цін факторів виробництва) для вивчення можливостей виявлення порівняльної еколого-економічної переваги країни у зовнішній торгівлі.

Третім проектом була науково-дослідна робота – «Теоретичні засади виявлення та аналізу інноваційного чинника економічного зростання України в умовах лібералізації зовнішньої торгівлі» (№ ДР 0108U000745), в результаті якої виявлено та проаналізовано інноваційні чинники економічного зростання України в умовах лібералізації зовнішньої торгівлі.

І. СЬОГОДНІ ВИКЛАДАЧІ ТА АСПРАНТИ КАФЕДРИ ПРАЦЮЮТЬ НАД НАУКОВО-ДОСЛІДНОЮ РОБОТОЮ – «ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕВАГИ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ» (№ ДР 0111U008008). МЕТОЮ РОБОТИ Є ВИЯВЛЕННЯ ГОЛОВНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ХАРАКТЕРІ ПОРІВНЯЛЬНИХ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕВАГ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОГОСПОДАРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ.

Викладачі та аспіранти кафедри міжнародних економічних відносин опублікували 12 наукових монографій та понад 240 статей з еколого-економічних проблем світового господарства та міжнародних економічних відносин. Кафедрою започатковано періодичні міжнародні наукові конференції «Еколого-економічні проблеми у міжнародній торгівлі та інвестиціях», перша з яких відбулася 28 вересня 2011 р.

Наукові результати дисертаційних досліджень еколого-економічних проблем міжнародної торгівлі. Частина згаданих на початку статті дисертацій, захищених упродовж 1997–2012 рр., стосувалась дослідження еколого-економічних проблем світового господарства та міжнародних економічних відносин (докторські дисертації І. М. Грабинського, Т. Ю. Туниці, кандидатські – Т. Ю. Туниці, Л. А. Українець, І. В. Пінчук, Ю. Б. Федуня, М. А. Гнатишин та Д. І. Ходика). Кожен із згаданих дослідників зробив свій внесок у розв'язання еколого-економічних проблем світового господарства. Зокрема, нами були запроваджені у свій час поняття «якість навколишнього середовища» (1982), «індекс якості навколишнього середовища» (1983), «екологічний поріг економічного розвитку» (1994), модель світової економіки як закритої еколого-економічної системи (1982), модель національної економіки як відкритої еколого-економічної системи (2000), «порівняльні (абсолютні та відносні) еколого-економічні переваги у зовнішній торгівлі» (2000) тощо².

² Див.: Грабинський І. М. Еколого-економічна система України (проблеми макроекономічної ефективності) : автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.01.01 / Грабинський І. М.; Львів. держ. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 1997. – 35 с.; Грабинський І. М. Еколого-економічна система України: порівняльний аналіз / Ігор Грабинський. – Львів: НТШ, 1997. – 240 с.; Грабинський І. М. Зовнішньоекономічний чинник у моделі національної еколого-економічної системи / Ігор Грабинський // Вісник Львів. ун-ту. Сер. міжн. відн. – 2000. – Вип. 2. – С. 464–470; Грабинський І. М. Модель національної еколого-економічної системи / Ігор Грабинський // Формування ринкової економіки в Україні : наук. зб. – Львів: Інтереко, 1999. – Вип. 5. – С. 365–370; Грабинський І. М. Національна економіка як еколого-економічна система / Ігор Грабинський // Формування ринкової економіки в Україні: наук. зб. – Львів, 1997. – Вип. 1. – С. 10–13;

Явище міждержавної конвергенції у сфері споживання енергетичних природних ресурсів як важливого чинника економічної політики збалансованого природокористування дослідив Т. Ю. Туниця. Він виявив фактичне зародження конвергенції між країнами пострадянського простору та Європейського Союзу і, головне, тенденцію її прискорення, що є важливою передумовою удосконалення системи природокористування та запорукою економічної інтеграції держав на противагу дивергенції, яка мала місце у недалекому минулому. Встановив обернену U-подібну залежність між економічним зростанням та антропогенним впливом на природне довкілля (підтверджену автором на прикладі 38-ми країн Європи), знайшов кількісне значення «поворотної точки», що відображає рівень економічного розвитку, після якого настає зменшення негативного впливу антропогенної діяльності на довкілля, а також запровадив поняття «кривої екологічної стійкості» природної системи (КЕС) як індикатора стану довкілля. Обґрунтував доцільність урахування КЕС при аналізі екологічної кривої С. Кузнеця³.

Завдячуючи Т. Ю. Туниці, економічна теорія С. Кузнеця отримала свій подальший розвиток, зокрема, виявлено можливості її адаптації до вирішення сучасних еколого-економічних проблем, а також можливості застосування цієї теорії для вироблення методологічних підходів до реальної оцінки національного доходу, яка полягає у вилученні з величини доходу вартості фактичних втрат природного капіталу і необхідних для його відновлення додаткових суспільних витрат.

Ґрунтовне дослідження процесу розробки теоретико-методичних засад формування зовнішньоторговельної політики країн – членів ЄС під впливом екологізації економічного розвитку здійснила Л. А. Українець. Зокрема, вона побудувала теоретичну модель впливу розширення ЄС на міжнародну торгівлю в умовах екологізації економіки за допомогою методу послідовної сукупної максимізації, в якій кожна група країн має різне забезпечення факторами виробництва, різні технології та різні споживацькі смаки щодо окремих товарів, присутніх на ринку. Розроблена модель дала змогу Л. А. Українець на прикладі декількох сценаріїв ситуацій проаналізувати зміни, які відбулись у зовнішній торгівлі та стані навколишнього середовища внаслідок розширення ЄС. Нею доведено, що основною передумовою сталого розвитку є координація зовнішньоторговельної та екологічної політики між країнами. На основі розробленої моделі також проаналізовано зміни в зовнішній торгівлі та стані

Грабинский И. М. Світова економіка як глобальна еколого-економічна система / Ігор Грабинський // Вісник Львів. ун-ту. Сер. міжн. відн. – 2002. – Вип. 7. – С. 82–90; Грабинський І. М. Соціально-економічні проблеми якості навколишнього середовища в сфері агропромислового комплексу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / Грабинський І. М.; Львів. гос. ун-т ім. І. Я. Франко. – Львів, 1986. – 16 с.

³ Див.: Туниця Т. Ю. Економічна політика збалансованого природокористування в умовах глобалізації (теоретико-методологічні аспекти) : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.02 / Туниця Т. Ю.; НАН України, Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. – К., 2007. – 448 с.; Туниця Т. Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст / Т. Ю. Туниця. – К. : Знання, 2006. – 300 с.

навколишнього середовища України та ЄС в результаті можливої реалізації євроінтеграційної стратегії⁴.

Визначення «еколого-економічна ефективність зовнішньої торгівлі країни», як співвідношення між показниками обсягу забруднення навколишнього середовища в розрахунку на одиницю виробленої експортної продукції та обсягу забруднення навколишнього середовища у розрахунку на одиницю виробленої імпортозаміщувальної продукції, запровадила в економічну науку І. В. Пінчук (Флюд). Автор обґрунтовує, що зовнішня торгівля країни є еколого-економічно ефективною, якщо показник обсягу забруднення навколишнього середовища в розрахунку на одиницю виробленої імпортозаміщувальної продукції більший, ніж показник обсягу забруднення навколишнього середовища в розрахунку на одиницю виробленої експортної продукції⁵.

Слід зазначити, що молода дослідниця вперше визначила оптимальні частки виробництва експорту України, що виділяються на споживання та на боротьбу з забрудненням на основі максимізації функції корисності, в якій беруть до уваги забруднення, що виникає внаслідок виробництва експортної продукції в Україні⁶.

Логічним продовженням цього наукового напрямку є роботи М. А. Гнатишин, яка дослідила еколого-економічні наслідки лібералізації світової торгівлі для країн, що розвиваються, та пошуку перспектив екологічно безпечної лібералізації світової торгівлі. Зокрема, автором вперше визначено шкідливий вплив лібералізації світової торгівлі на забруднення (викиди CO₂) в країнах, що розвиваються, через обсяги торгівлі, ефект масштабу, структурний і технологічний ефекти та позитивний вплив регуляторного ефекту за допомогою методу панельної регресії, зокрема використано фіктивну змінну для врахування впливу приєднання до Кіотського протоколу на обсяги викидів CO₂.

Причинно-наслідкові еколого-економічні зв'язки між торгівлею та довкіллям систематизовано М. А. Гнатишин, на основі чого автор побудувала схему шляхів впливу лібералізації світової торгівлі на довкілля; теоретично обґрунтувала наслідки лібералізації міжнародної торгівлі для країн-імпортерів і

⁴ Див.: Українець Л. А. Зовнішньоторговельна політика країн-членів ЄС в умовах екологізації економічного розвитку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / Л. А. Українець; НАН України. Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. – К., 2007. – 19 с.

⁵ Див.: Флюд І. В. Еколого-економічна ефективність зовнішньої торгівлі України / І. В. Флюд // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 8 (10). – С. 218–223; Флюд І. Методологічні проблеми виявлення еколого-економічних переваг у зовнішній торгівлі / Ірина Флюд // Вісник Львів. ун-ту. Сер. міжн. відн. – 2008. – Вип. 25. – С. 238–332; Флюд І. Оцінювання еколого-економічних переваг у зовнішній торгівлі України / Ірина Флюд // Схід. – 2009. – № 5 (96). – С. 11–16.

⁶ Див.: Пінчук І. В. Екологічна ефективність зовнішньоторговельної політики України / Ірина Пінчук // Вісник ТНЕУ. – 2010. – № 5–2. – С. 326–333; Пінчук І. Еколого-економічна ефективність зовнішньої торгівлі: методологічні проблеми аналізу / І. В. Пінчук // Економічні науки. Сер.: Екон. теорія та екон. історія. – Луцьк: ЛНТУ, 2010. – Вип. 7 (28). – Ч. 2. – С. 178–192.

країн-експортерів за допомогою їхнього графічного зображення з використанням кривої виробничих можливостей⁷.

Цікавим є підхід дослідниці до обґрунтування відмінностей впливу лібералізації світової торгівлі на довкілля країн, що розвиваються, порівняно з ситуацією в розвинутих країнах на основі аналізу поточних характеристик їхніх еколого-економічних систем і закономірностей розвитку.

Цікаве наукове дослідження провів Д. І. Ходико. У ньому автор проаналізував процеси формування міжнародного ринку прав на викиди парникових газів, виявив основні фактори попиту та пропозиції на цьому ринку, оцінив перспективи адаптації економіки України до змін у світовій економічній системі, пов'язані з розвитком міжнародних механізмів торгівлі правами на викиди⁸.

Теоретико-методологічні засади формування та інституційні механізми реалізації політики сталого еколого-економічного розвитку України в умовах інтеграції до ЄС досліджено Ю. Б. Федунем. Шляхом моделювання, з використанням аналізу ієрархій Т. Сааті, автор визначив пріоритети та переваги шляхів сталого розвитку України, що дало змогу виявити чинники, які стримують сталий еколого-економічний розвиток України, і на підставі цього розробив та запропонував ефективні шляхи переходу до такого розвитку; запропонував визначення і науково обґрунтував поняття «сталий розвиток еколого-економічних відносин», що виникають у національній економіці, як процесу, який забезпечує спрямованість цих відносин на збалансований розвиток системи «природне середовище – суспільство»; запропонував нове вирішення актуального завдання – оцінки ефективності можливих шляхів сталого еколого-економічного розвитку України в умовах інтеграційних процесів⁹.

Висновок. Огляд результатів науково-дослідних робіт, кандидатських та докторських дисертацій свідчить про формування власної оригінальної теоретичної бази для розвитку власного напрямку наукових досліджень. Отже, ми можемо констатувати, що на факультеті міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка за останнє десятиліття

⁷ Див.: Гнатишин М. А. Екологічні проблеми лібералізації світової торгівлі / Марія Гнатишин // Вісник Львів. ун-ту. Серія міжнар. відн. – 2008. – Вип. 25. – С. 244–250; Гнатишин М. А. Особливості еколого-економічних наслідків лібералізації зовнішньої торгівлі / Гнатишин М. А. // Економічний простір. – 2010. – № 43. – С. 13–22; Гнатишин М. А. Шляхи впливу лібералізації світової торгівлі на довкілля / М. А. Гнатишин // Актуальні проблеми теорії та практики міжнародної економіки за умов глобальних трансформацій. – К. : Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2010. – С. 58–62.

⁸ Див. : Ходико Д. І. Міжнародна торгівля правами на викиди парникових газів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / Д. І. Ходико; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2012. – 19 с.

⁹ Див. : Федунь Ю. Б. Показники сталості еколого-економічного розвитку / Юрій Федунь // Вісн. Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. Серія міжнародні відносини. – 2008. – № 25. – С. 321–327; Федунь Ю. Б. Шляхи забезпечення сталого еколого-економічного розвитку України / Ю. Б. Федунь // Вісн. НУ “Львівська політехніка”. Менеджмент та підприємництво в Україні. Етапи становлення та проблеми розвитку. – 2009. – № 657. – С. 229–234.

сформувався неформальний науковий колектив, який об'єднує науковців довкола колективної розробки визначеної наукової проблеми і який обґрунтовано претендує на означення його як наукової школи з дослідження еколого-економічних проблем світового господарства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. *Гнатишин М. А.* Екологічні проблеми лібералізації світової торгівлі / Марія Гнатишин // Вісник Львів. ун-ту. Серія міжнар. відн. – 2008. – Вип. 25. – С. 244–250.
2. *Гнатишин М. А.* Особливості еколого-економічних наслідків лібералізації зовнішньої торгівлі / Гнатишин М. А. // Економічний простір. – 2010. – № 43. – С. 13–22.
3. *Гнатишин М. А.* Шляхи впливу лібералізації світової торгівлі на довкілля / М. А. Гнатишин // Актуальні проблеми теорії та практики міжнародної економіки за умов глобальних трансформацій. – К.: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2010. – С. 58–62.
4. *Грабинський І. М.* Еколого-економічна система України (проблеми макроекономічної ефективності): автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.01.01 / Грабинський І. М.; Львів. держ. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 1997. – 35 с.
5. *Грабинський І. М.* Еколого-економічна система України: порівняльний аналіз / Ігор Грабинський. – Львів: НТШ, 1997. – 240 с.
6. *Грабинський І. М.* Зовнішньоекономічний чинник у моделі національної еколого-економічної системи / Ігор Грабинський // Вісник Львів. ун-ту. Сер. міжн. відн. – 2000. – Вип. 2. – С. 464-470.
7. *Грабинський І. М.* Модель національної еколого-економічної системи / Ігор Грабинський // Формування ринкової економіки в Україні: наук. зб. – Львів: Інтереко, 1999. – Вип. 5.– С. 365–370.
8. *Грабинський І. М.* Національна економіка як еколого-економічна система / Ігор Грабинський // Формування ринкової економіки в Україні: наук. зб. – Львів, 1997. – Вип. 1.– С. 10–13.
9. *Грабинський І. М.* Світова економіка як глобальна еколого-економічна система / Ігор Грабинський // Вісник Львів. ун-ту. Сер. міжн. відн. – 2002. – Вип. 7. – С. 82–90.
10. *Грабинский И. М.* Социально-экономические проблемы качества окружающей среды в сфере агропромышленного комплекса: автореф. дисс. ... канд. экон. наук : 08.00.01 / Грабинский И. М.; Львов. гос. ун-т им. И. Я. Франко. – Львов, 1986. – 16 с.
11. *Пінчук І. В.* Екологічна ефективність зовнішньоторговельної політики України / Ірина Пінчук // Вісник ТНЕУ. – 2010. – № 5–2. – С. 326–333.
12. *Пінчук І. В.* Еколого-економічна ефективність зовнішньої торгівлі: методологічні проблеми аналізу / І. В. Пінчук // Економічні науки. Сер.: Екон. теорія та екон. історія. – Луцьк: ЛНТУ, 2010. – Вип. 7 (28). – Ч. 2. – С. 178–192.

13. *Туниця Т. Ю.* Економічна політика збалансованого природокористування в умовах глобалізації (теоретико-методологічні аспекти): дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.02 / Туниця Т. Ю.; НАН України, Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. – К., 2007. – 448 с.

14. *Туниця Т. Ю.* Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст / Т. Ю. Туниця. – К. : Знання, 2006. – 300 с.

15. *Туниця Т. Ю.* Міжнародні аспекти формування галузевої економічної політики сталого розвитку (на матеріалах лісового господарства): дис. ... канд. екон. наук : 08.05.01 / Туниця Т. Ю.; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2001. – 189 с.

16. *Українець Л. А.* Зовнішньоторговельна політика країн-членів ЄС в умовах екологізації економічного розвитку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / Л. А. Українець; НАН України, Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. – К., 2007. – 19 с.

17. *Федунь Ю. Б.* Показники сталості еколого-економічного розвитку / Юрій Федунь // Вісн. Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. Серія міжнародні відносини. – 2008. – № 25. – С. 321–327.

18. *Федунь Ю. Б.* Шляхи забезпечення сталого еколого-економічного розвитку України / Федунь Ю. Б. // Вісн. НУ “Львівська політехніка”. Менеджмент та підприємництво в Україні. Етапи становлення та проблеми розвитку. – 2009. – № 657. – С. 229–234.

19. *Флюд І. В.* Еколого-економічна ефективність зовнішньої торгівлі України / І. В. Флюд // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 8 (10). – С. 218–223.

20. *Флюд І. В.* Методологічні проблеми виявлення еколого-економічних переваг у зовнішній торгівлі / Ірина Флюд // Вісник Львів. ун-ту. Сер. міжн. відн. – 2008. – Вип. 25. – С. 238–332.

21. *Флюд І. В.* Оцінювання еколого-економічних переваг у зовнішній торгівлі України / Ірина Флюд // Схід. – 2009. – № 5 (96). – С. 11–16.

22. *Ходико Д. І.* Міжнародна торгівля правами на викиди парникових газів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / Д. І. Ходико; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2012. – 19 с.

Стаття надійшла до редколегії 06.05.2012 р.

Прийнята до друку 27.05.2012 р.

**ECOLOGICAL AND ECONOMIC RESEARCHES OF THE WORLD
ECONOMY AT LVIV UNIVERSITY****Ihor Hrabynskyi**

*Ivan Franko National University of Lviv,
Sichovykh Striltsiv St., 19, Lviv, Ukraine, 79000, tel. (032)-239-47-81,
e-mail: ihrabynsk@gmail.com*

The article describes the development of scientific schools in Ukraine researching environmental and economic problems. The main focus is on the studies of environmental and economic problems of world economy by the scholars of the University of Lviv. The results of research projects and defended theses are analyzed in the article.

Key words: ecological and economic problems, international trade, world economy, scientific school.

**ИССЛЕДОВАНИЕ ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ
МИРОВОГО ХОЗЯЙСТВА ВО ЛЬВОВСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ****Игорь Грабинский**

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Сечевых Стрельцов, 19, Львов, Украина, 79000, тел. (032)-239-47-81,
e-mail: ihrabynsk@gmail.com*

Рассмотрено развитие в Украине научных школ, исследующих эколого-экономические проблемы. Основное внимание уделено исследованиям эколого-экономических проблем мирового хозяйства учеными Львовского университета. Проанализированы результаты проведенных научно-исследовательских работ и защищенных диссертаций.

Ключевые слова: эколого-экономические проблемы, международная торговля, мировое хозяйство, научная школа.